

กา รตีความกฎหมายประกันภัยและกรรมธรรม์ประกันภัย

นางสาวชิตาพร พิศลยบุตร

ศูนย์วิทยพัรพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-365-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INTERPRETATION
OF
INSURANCE LAW AND INSURANCE POLICIES

Miss. Chitaporn Pisolyabutra

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis is Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-636-365-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การตีความกฎหมายประกันภัยและกรรมธรรม์ประกันภัย

โดย

นางสาวชิตาพร พิศลยบุตร

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฉมิไถกุล

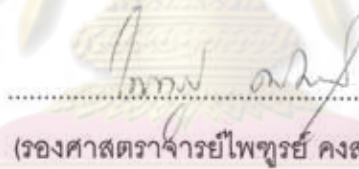
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โฉมิไถกุล)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....กรรมการ

(อาจารย์อรอนิติ ดิษฐอำนาจ)

.....กรรมการ

(อาจารย์เสถียร ผลหาญ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชิตาพร พิศลยบุตร : การตีความกฎหมายประกันภัยและกรมธรรม์ประกันภัย (INTERPRETATION OF INSURANCE LAW AND INSURANCE POLICIES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล.
265 หน้า. ISBN 974 - 636 - 365 - 4.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางและหลักเกณฑ์บางประการที่จะนำมาใช้กับการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัยและกรมธรรม์ประกันภัย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า การตีความกฎหมายแพ่งและสัญญาโดยทั่วไปนำมาใช้กับการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัยได้ แต่ไม่พอเพียงที่จะให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญา ในการตีความเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิด เนื่องจากกฎหมายประกันภัย และสัญญาประกันภัยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกฎหมายแพ่งและสัญญาโดยทั่วไป โดยที่กฎหมายประกันภัยต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักส่วนได้เสีย หลักสุจริตอย่างยิ่ง หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หลักการรับช่วงสิทธิ หลักการเฉลี่ย หลักสาเหตุใกล้ชิด และสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงต้องมีแนวทางและหลักเกณฑ์บางประการในการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัย

แนวทางและหลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัยในเรื่องของเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิด ควรมีลักษณะในการตีความที่ต้องตีความโดยศาลต้องค้นหาความถูกต้องชอบธรรม สอดคล้องกับเหตุผล ตีความไปตามความเรียกร้องของความยุติธรรม มีความถูกต้อง และมีเหตุผล คำนี้ถึงสภาวะสังคม สภาพในการดำเนินการทางการค้าของธุรกิจประกันภัย และนำหลักสุจริต มาตรา 5 มาช่วยเยียวยาให้ผลของการตีความเป็นธรรมแก่ฝ่ายที่สุจริต เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่เฉพาะแต่เพียงฝ่ายผู้เอาประกันภัยเท่านั้น อันจะทำให้กฎหมายประกันภัย และสัญญาประกันภัยมีสภาพการบังคับใช้อย่างเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติต ชิตาพร พิศลยบุตร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

c670156 : MAJOR LAW

KEY WORD: INTERPRETATION OF INSURANCE LAW/ INSURANCE POLICIES
CHITAPORN PISOLYABUTRA : INTERPRETATION OF INSURANCE LAW AND
INSURANCE POLICIES. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRASIT KOVILAIKOOL
265 pp. ISBN 974-636-365-4. .

This thesis aims at trends and principles to interpret insurance law contract and policy to generate justice to all parties concerned.

The study finds the principles for interpretation of civil law and general contract may be applicable to the interpretation of insurance law contract and policy. However it does not satisfy the need to bring about fairness to the parties especially in the interpretation of permission on waiver of liability and conditions to that effect . This dues to the special character of insurance law whole makes it to be different from general civil law and general contract. Since insurance law is based on insurable interest , utmost good faith , indemnity contract , subrogation , principle of contribution and proximate cause, it requires certain trends and principle in interpreting insurance law , contract and policy .

Trends and principle for interpreting insurance law contract and policy regarding liability waiver clause and consistence should rely on judicial interpretation by looking for righteousness as well as reasonableness as justice may so requires. It also has to consider the happenings of the society, the environment of the insurance trends practice and it should consider the good faith principle under Section 5 of the Thai civil and Commercial Code. This is to redness the result of the interpretation to yield fairness to the good faith party. The above mentioned shall allow the insurance law and contract to yield and equitable enforcement for the parties concerned.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา.....2539

ลายมือชื่อนิสิต.....ชิตพร นิลลลบุตร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โมวิไลกุล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจ ปรับปรุงแก้ไข วิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้น ผู้เขียนขอโน้มกราบขอบพระคุณไว้อย่างสูง ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ต่อท่านศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ ในฐานะประธาน กรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านรอง ศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุรณ์ ในฐานะประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่าน อาจารย์อรรถนิตติ ดิษฐอำนาจ และท่านอาจารย์เสถียร ผลหาญ ในฐานะกรรมการฯ ที่ได้ให้ความ กรุณาต่อผู้เขียน ทั้งยังได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอันมีคุณค่ายิ่งในทางวิชาการต่อการเขียน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ท่านอาจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร และท่าน อาจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่สนับสนุนให้กำลังใจและช่วยอนุเคราะห์ทางด้านภาษาต่างประเทศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณยายบุญชู แม้นมาศ คุณป้าเบญจวรรณ จารุกัลล บิดา มารดาของผู้เขียน คุณน้ากมลวัน แม้นมาศ และพันตำรวจตรีกมลวิทย์ แม้นมาศ ที่สนับสนุนให้ กำลังใจและกำลังใจทรัพย์ในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ผู้เขียนขอขอบคุณท่านพ่อวัด จงอรุณงามแสง ท่านสุทธิโต โต้ะวิเศษกุล ท่านมานะ ชยันโต ท่านชัยฤกษ์ หิมพานต์ ท่านนพรัตน์ บุญจร ผู้พิพากษาศาลแพ่งและศาลอาญาธนบุรี และคุณ จิรยุทธ ทรงนวล เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตลอดจนพี่ๆ นิตกร กองนิติการ กรมที่ดิน และนิตกร กองนิติการ กรมการประกันภัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการช่วยค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนให้ความสนับสนุน เอาใจใส่และให้กำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณพงษ์เทพ แซ่ลิว และคุณพรพิมล คงขุนเทียน รวมทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ และเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ตลอดจนบรรณารักษ์ห้อง สมุด คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรณารักษ์ห้องสมุดกรมการประกันภัย และเจ้าหน้าที่สมาคมประกันวินาศภัยที่ได้ช่วยเหลือในด้านข้อมูลแก่ผู้เขียน

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางวงการนิติศาสตร์อยู่ บ้างแล้ว ผู้เขียนขอมอบเป็นความดีแก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถานศึกษาวิชากฎหมาย ของผู้เขียนมาตั้งแต่แรกเริ่มในชั้นปริญญาตรี และเหล่าคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้เสริม สร้างความรู้แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ถ้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอ โนมรับแต่เพียงผู้เดียว

ชิตาพร พิศลยบุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
วิธีการศึกษาวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
บทที่ 2 ระบบกฎหมายและหลักทั่วไปของการตีความกฎหมายและสัญญา.....	6
วิวัฒนาการของระบบกฎหมาย.....	6
1. ประวัติความเป็นมาของระบบกฎหมายของไทย.....	6
2. ประวัติความเป็นมาของระบบกฎหมาย จารีตประเพณี (Common Law system).....	7
3. ประวัติความเป็นมาของระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law system).....	9
4. ความแตกต่างของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law system).....	9

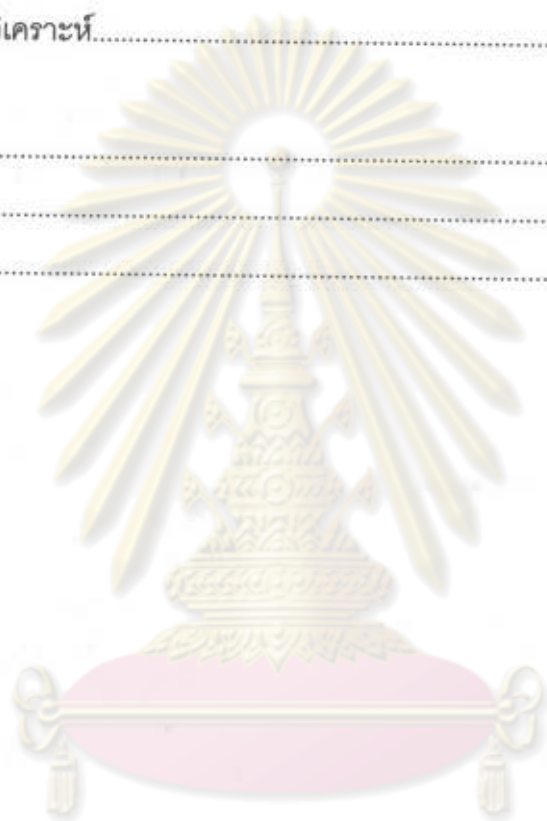
หลักการตีความกฎหมายของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law system).....	11
1. การตีความกฎหมายอังกฤษ.....	12
2. การตีความกฎหมายฝรั่งเศส.....	13
ความแตกต่างของการตีความของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law system).....	15
ความหมายของการตีความกฎหมาย.....	16
หลักการตีความกฎหมายแห่งของไทย.....	18
1. หลักการตีความตามตัวอักษร.....	19
2. หลักการตีความตามเจตนารมณ์.....	20
หลักการตีความสัญญาแห่งโดยทั่วไป.....	22
1. การตีความการแสดงเจตนาเพื่อค้นหาเจตนาของคู่สัญญา....	23
2. การตีความสัญญาจะต้องตีความไปตามความประสงค์โดย สุจริต และยึดถือปกติประเพณี.....	26
3. การตีความข้อยกเว้น.....	29
ข้อแตกต่างระหว่างการตีความกฎหมายและการตีความสัญญา.....	33
หลักการตีความสัญญาประกันภัย.....	34
1. การตีความการแสดงเจตนาของคู่สัญญาประกันภัย.....	34
2. การตีความสัญญาประกันภัย.....	35
3. การตีความข้อยกเว้นความรับผิด.....	38
ผู้มีหน้าที่ตีความ.....	41
ผลของการตีความในกฎหมาย.....	44

บทที่ 3 ลักษณะการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย

และกรรมธรรม์ประกันภัย.....	45
ประวัติความเป็นมาของกฎหมายประกันภัยในประเทศไทย.....	45
ความสำคัญของการประกันภัย.....	46
ความหมายของสัญญาประกันภัยและลักษณะทั่วไป ของสัญญาประกันภัย.....	50
ลักษณะพิเศษของกฎหมายประกันภัย.....	51
1. กฎหมายการควบคุมการดำเนินธุรกิจประกันภัยอยู่เหนือ กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย.....	51
2. กฎหมายประกันภัยต้องรองรับหลักพื้นฐานของการประกันภัย..	52
2.1 หลักผู้มีส่วนได้เสียในการประกันภัย.....	52
2.2 หลักสุจริตอย่างยิ่ง.....	52
2.3 หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน.....	53
2.4 หลักการรับช่วงสิทธิ.....	54
2.5 หลักการเจตลึย.....	55
2.6 หลักสาเหตุใกล้ชิด.....	56
ลักษณะพิเศษของสัญญาประกันภัย.....	57
1. เป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดที่ไม่เท่าเทียมกัน.....	57
2. เป็นสัญญาที่มีผลบังคับไม่แน่นอน.....	58
3. เป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง.....	58
4. เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	60
ลักษณะสำคัญของกรรมธรรม์ประกันภัย.....	60
ลักษณะการประกันภัยประเภทต่างๆ และรายละเอียดใน กรรมธรรม์ประกันภัย.....	62
1. การประกันอัคคีภัย.....	62
2. การประกันภัยทางทะเลและการขนส่ง.....	63
3. การประกันภัยรถ.....	64

4. การประกันภัยประเภทอื่น นอกจาก (1) (2) หรือ (3).....	64
5. การประกันชีวิต.....	65
ลักษณะการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรรมธรรม์ประกันภัย.....	66
1. ลักษณะการตีความกฎหมายประกันภัย.....	66
2. ลักษณะการตีความเกี่ยวกับ สัญญา และกรรมธรรม์ประกันภัย..	79
2.1 การตีความสัญญาประกันภัยและกรรมธรรม์ประกันภัย.....	79
2.2 การตีความเงื่อนไขความรับผิด.....	84
2.3 การตีความเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิดที่กำหนดให้ปฏิบัติ ตามก่อนเกิดความรับผิดตามสัญญาประกันภัย.....	86
2.4 การตีความเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิดเมื่อเกิดความ รับผิดตามสัญญาประกันภัยขึ้นแล้ว.....	91
3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่นำหลักการตีความสัญญาโดยทั่วไป มาใช้บังคับเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่สัญญา.....	94
4. การตีความสัญญาประกันประกันภัยโดยอาศัยลักษณะพิเศษ ของการตีความสัญญาประกันภัย.....	96
บทที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขของการตีความกฎหมาย สัญญา และกรรมธรรม์ประกันภัย.....	99
ปัญหาและอุปสรรคของการตีความกฎหมาย สัญญา และ กรรมธรรม์ประกันภัย.....	99
1. ปัญหาและอุปสรรคการตีความสัญญาประกันภัย.....	99
2. ปัญหาการตีความกรรมธรรม์ประกันภัย.....	104
3. ปัญหาทางด้านวิธีพิจารณาความ.....	107
แนวทางแก้ไขในการตีความกฎหมาย สัญญาและกรรมธรรม์ประกันภัย...	109
1. แนวทางแก้ไขในเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการตีความ กฎหมายและสัญญาประกันภัย.....	109

2.แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการตีความกรรมธรรม์ ประกันภัย.....	111
3. แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ทางด้านวิธีพิจารณาความ.....	116
บทที่ 5 บทสรุปและวิเคราะห์.....	120
รายการอ้างอิง.....	123
ภาคผนวก.....	128
ประวัติผู้เขียน.....	265

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย